

Elke godsdienst cirkelt om het onvoorstelbare

NASA/JPL-Caltech/M. Povich (Univ

HEMEL - Eerst afscheid van God. Nu kan Frits de Lange zich ook niet voorstellen dat er een hemel is. Maar dat zegt nog niets over het bestaan ervan, betoogt predikant Arie van Houwelingen.

ARIE VAN HOUWELINGEN, PREDIKANT PKN

Vriendschap met de eeuwige is eeuwige vriendschap, maar die begint hier en nu in dit leven

Volgens Frits de Lange (Letter & Geest, 27 mei) is de hemel 'een kinderlijk idee, maar je groeit eroverheen'. Verlangen naar het nieuwe Jeruzalem, zoals Augustinus deed, is onmogelijk geworden. 'Want', zegt De Lange, 'wij kunnen ons vandaag bij dat hemels Jeruzalem niets meer voorstellen'.

Zeker, maar onvoorstelbaarheid lijkt mij geen criterium voor of iets wel of niet bestaat. Wij leven te midden van vele onvoorstelbaarheden. Van het DNA-molecuul tot de astronomische 'zwarte gaten', van de dino's uit de prehistorie tot de werking van ons brein. En dat zijn dan nog gegevens uit onze wereld die de wetenschap min of meer in kaart heeft gebracht.

Echte onvoorstelbaarheid vinden we aan de grenzen van ruimte en tijd. Is deze ruimte oneindig of toch begrensd, beide onvoorstelbaar. Hetzelfde geldt voor de tijd. En hoe stelt De Lange zich de oerknal voor of nog moeilijker: wat eraan voorafging, of ging er niets aan vooraf? Dus dat wij ons de hemel niet kunnen voorstellen zegt nog

niets over het bestaan ervan. Elke godsdienst, ook de christelijke, cirkelt juist om het onvoorstelbare, om 'wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord'.

De Lange is tegen de voorstelling van het eeuwige leven als een eindeloos voortdurende tijd. Ik ook, en de hele christelijke traditie met mij. Toch verschiet hij zijn kruik tegen deze voorstelling, als hij zegt dat eeuwig in de armen van je geliefde liggen geen droom, maar een nachtmerrie is. Zeker, maar zo is het geloof in het hiernamaals ook nooit bedoeld. In de eeuwigheid zijn wij 'oet de tied', zingt Herman Finkers, zoals God buiten of boven tijd en ruimte gedacht wordt, misschien in een meer-dimensionale 'ruimte en tijd'.

Zo is hij ons tegenover. Wij leven immers coram Deo, voor het aangezicht van hem, zoals talloze bijbelteksten beweren. Eigenlijk is het de grote vooronderstelling van het hele christelijke geloof, dat wij geen zwervers zijn in dit alsmaar uitdijende heelal, maar 'gezien' en 'gekend' worden door de God die hemel en aarde, tijd en ruimte heeft geschapen. Zonder dit tegenover is de paas-ervaring van de eerste christenen dat de gekruisigde Jezus hen is verschenen als de levende, niet te plaatsen. Dan is er niet meer dan dit inderdaad prachtige, maar hier en daar ook verschrikkelijke leven. Dan wordt er nooit meer iets rechtgezet en houdt de beul een eeuwige voorsprong op zijn slachtoffer.

Want het eeuwige leven is veel meer dan de beloning of straf voor ons gedrag in dit leven, zoals De Lange wat karikaturaal zegt. Ook het 'traditionele christendom' heeft nooit het geloof in God gezien als enkel middel om in de hemel te komen en zo van God een koe gemaakt (Eckhart), die alleen om zijn melk wordt aanbeden. Met dat soort koehandel heeft echt geloof weinig van doen. Geraakt worden door de eeuwige en dan geloven dat ook de dood ons niet van zijn

liefde scheiden kan, is heel wat anders.

Het geloof in het eeuwige leven hoeft ook helemaal niet op kosten te gaan van de waardering van dit aardse leven. Vriendschap met de eeuwige is eeuwige vriendschap, maar die begint hier en nu in dit leven.

Terecht prijst De Lange de rijkdom van het volle leven. Maar die rijkdom wordt geen streep minder als je die beleeft als de aanraking van de grote toekomst van God. Soms mag je nu al beleven dat het leven zeer goed is en weten dat het goed komt en dat tranen worden gewist en armen het Koninkrijk Gods erven. Omdat de schepper een God is die recht doet en recht zet en niet laat varen wat zijn hand ooit begon.

De bijdrage van Frits de Lange is terug te lezen op www.trouw.nl/opinie

Hoe stelt De Lange zich de oerknal voor of nog moeilijker: wat eraan voorafging, of ging er niets aan vooraf?